

RUAIX VINYET, Josep: *Nous estudis de llengua*, Barcelona: Claret, 2023.

CARLES RIERA

Universitat Ramon Llull

carlesrf@blanquerna.url.edu

El gramàtic Josep RuaiX i Vinyet (Moià, 1940) ha publicat una obra magna, titulada *Nous estudis de llengua*, «en part renovada i en part substancialment nova» (p. 8) respecte de la que va veure la llum l'any 2016, titulada llavors simplement *Estudis de llengua*. La nova edició consta exactament de 1.022 pàgines —que aviat és dit!— de reflexió lingüística. Detallem els temes que hi són tractats seguint l'«Índex sistemàtic» del final del gros volum. L'obra comprèn sis grans blocs o apartats, a saber: 1) temes introductoris, 2) fonètica i ortografia, 3) morfosintaxi, 4) lèxic, 5) estilística i 6) miscel·lània.

El primer bloc, sobre temes introductoris, consta de dos capítols, el primer dels quals és una «Valoració del sistema normatiu actual», que, segons l'autor, «és satisfactori en un tant per cent elevat, gràcies sobretot a l'obra de Pompeu Fabra, però presenta una sèrie de punts conflictius que caldria resoldre amb l'esperit fabrià: ciència filològica i seny (o bon sentit) lingüístic» (p. 17). El capítol següent tracta de «La segona edició del DIEC», i és una ressenya de la reedició del diccionari normatiu (de l'any 2007), detallant els punts que representen una millora respecte de la primera edició del mateix diccionari (any 1995) i anotant unes propostes de perfeccionament de l'obra.

En el segon bloc del llibre, sobre fonètica i ortografia, repartit en tretze estudis (o capítols), s'analitzen qüestions de fonètica, s'enumeren alguns aspectes que la Secció Filològica del IEC hauria de resoldre a propòsit de la vocal neutra (*atles/atlas*), la dièresi (*traïdor/traidor*), els accents (*raïds/ràids*), les oclusives (*folklore/folclor*), l'oposició oclusiva/fricativa (*bòbila/bòvila*), les fricatives (*transseptel/transseptel*; *gihad/jihad*), les nasals (*connectar/conectar*), l'apòstrof (*Ca n'Oriac / Can Oriac*). Alhora l'autor comenta la reducció d'accents diacrítics, la publicació de la *Gramàtica de la llengua catalana* del IEC, la de l'*Ortografia catalana* del mateix IEC i la de la *Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana* també del IEC: n'examina pros i contres i ofereix als usuaris d'aquestes obres «una sèrie de pautes per a un adequat discerniment» (p. 684) a l'hora de consultar-les.

En l'apartat «El problema del guionet» trobem un estudi crític sobre l'ús d'aquest signe en els mots compostos, estudi dividit en sis parts: 1) història del problema, 2) funcions del guionet, 3) classificació dels mots compostos, 4) crítica detallada de les noves normes, 5) posteriors retocs de la normativa, i 6) exemples que es presten a comentari. RuaiX, que en la presentació d'aquests *Nous estudis de llengua* manifesta que, «havent-se consolidat la diguem-ne “nova ortografia” promulgada, a partir de l'any 2017, per l'autoritat acadèmica, hem decidit ajustar-nos-hi (encara que en una sèrie de qüestions no hi estem d'acord) per mor de la unitat de la nostra llengua» (p. 7), conclou l'estudi sobre el problema del guionet

invitant «una vegada més la docta corporació a revisar» les noves normes «mirant únicament el bé de la llengua» (p. 613).

Altres apartats d'aquest bloc són: «Qüestions de puntuació», en què l'autor aborda diversos temes (excés i manca de comes, ús d'un signe per un altre, casos dubtosos, etc.), «Transcripció o adaptació de termes estrangers», «Convencions tipogràfiques» (un treball, fins ara inèdit, sobre les opcions que afecten les comes i la cursiva, les versaletes, les majúscules, la posició dels superíndexs, l'organització del text i la bibliografia). Pel que fa a la munió de detalls que no hi són tractats, l'autor dona tres consells generals: «1) guiar-se pel sentit comú, la lògica i el bon gust; 2) pensar-s'hi dues vegades abans d'abandonar un ús tradicional per a adoptar una innovació; 3) observar la pràctica de les bones editorials» (p. 857).

El tercer bloc, el més extens, comprèn vint-i-cinc estudis dedicats a la morfosintaxi. S'hi tracten amb profunditat diversos temes: «És admissible “cap” en lloc de “gens de”?», «Remarques sobre el mot “tot”», «Una combinació de pronoms febles admissible?», «Límits en l'ús dels pronoms febles “en”, “hi”» (l'estudi més extens de tot el llibre), «Pronom abusiu en perífrasis», «Pronom equivocat en perífrasis», «Qüestions sobre pronoms febles», «Relatiu sintètic i relatiu amb proplepsi», «Pleonasmes en les oracions de relatiu», «Sobre certes oracions de relatiu sense verb», «Relatiu i interrogatiu defectuosos», «Una forma verbal normativament desconsiderada» (en què l'autor explica que «existeix una forma verbal que Pompeu Fabra va considerar inadmissible i, per tant, no inclogué en els seus paradigmes de conjugació, tot i que, essent la forma etimològica i havent-se conservat ben viva tant en la llengua oral com en l'escrita, s'hauria d'admetre normativament», p. 817), «Verbs pronominals abusius i fenomen invers», «Despenalització de certs gerundis?», «El “no” expletiu», «La fórmula de datació», «El “de” regit», «Sobre la locució “a mitjan”», «Una proposta poc convincent (*d'aquí mig any)», «Curiositat sintàctica», «Cal distingir entre “fins al” i “fins el”?», «Conjuncions», «L'escriptura dels antropònims», «La làbil frontera entre “sinó” i “si no”», «Construcció condicional legítima: “A (no) + infinitiu” i variants».

El quart bloc del llibre, dedicat al lèxic, comprèn set estudis: «Errors de lèxic», «Dubtes de lèxic», «Italianismes», «Improprietats lèxiques», «Citacions incorrectes d'altres llengües», «Ordenació alfabètica», «La pandèmia» (l'autor es ratifica en la seva proposta de considerar *covid* mot de gènere masculí o femení, amb preferència pel primer).

L'estilística ocupa el cinquè bloc del volum i comprèn vuit estudis: «Qüestions de concordança», «Zeugmes», «Verbs de narrador», «Incoherència», «Ambigüïtat i desordre», «Cacofonies, repeticions i redundància», «Anacoluts», «Col·lisió o confusió de construccions, falta de correlació».

L'obra acaba amb un sisè bloc de temàtica miscel·lània, bloc utilíssim per als correctors.

Ruaix —veterà en la didàctica i l'estudi de la nostra llengua, corrector de textos nombrosíssims (entre ells, obres de referència), escriptor i traductor, pro-

fessor, gramàtic— té la virtut de presentar cada tema amb claredat i ordre. Són uns estudis intuïtius i pràctics que tothom qui estigui interessat pel bon ús de l'idioma farà molt bé de llegir i consultar.